

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS DĖL DZŪKIJOS NACIONALINIO PARKO PLANAVIMO SCHEMOS

1997 m. balandžio 29 d. Nr. 419
Vilnius

Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Patvirtinti Dzūkijos nacionalinio parko planavimo schemos sprendinius (pridedama) ir teritorijos funkcinio zonavimo, tvarkymo bei rekreacinės sistemos brėžinius.

2. Patvirtinti Dzūkijos nacionalinio parko teritorijos, funkcinį zonų ir parko apsaugos (buferinės) zonų ribas pagal Žemės ir miškų ūkio ministerijos parengtą planavimo schemą.

3. Pavesti:

3.1. Aplinkos apsaugos ministerijai – iki 1997 m. rugsėjo 1 d. pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei tvirtinti nutarimo dėl gamtos paminklų paskelbimo Dzūkijos nacionaliniame parke projektą;

3.2. Kultūros ministerijai – per 1997–1998 metus išspręsti kultūros vertybių, esančių Dzūkijos nacionaliniame parke, įrašymo į registrą klausimus;

3.3. Žemės ir miškų ūkio ministerijai:

3.3.1. iki 1997 m. birželio 1 d. pateikti suinteresuotoms ministerijoms, valstybinėms tarnyboms, Alytaus apskrities viršininko administracijai, Alytaus, Lazdijų ir Varėnos rajonų savivaldos institucijoms Dzūkijos nacionalinio parko planavimo schemos teritorijos funkcinio zonavimo, tvarkymo ir rekreacinės sistemos brėžinius;

3.3.2. iki 1997 m. rugsėjo 1 d. organizuoti Dzūkijos nacionalinio parko teritorijos ribų ir funkcinio prioriteto, kraštovaizdžio tvarkymo bei parko apsaugos zonų ribų pažymėjimą žemės reformos žemėtvarkos planuose;

3.3.3. iki 1997 m. gruodžio 1 d. patikslinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. lapkričio 9 d. potvarkį Nr. 1081p dėl žemės sklypų Varėnos ir Alytaus rajonuose suteikimo Dzūkijos nacionaliniam parkui, taip pat parengti projektą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo dėl valstybinės žemės naudojimo ir valdymo teisės suteikimo Dzūkijos nacionalinio parko administracijai;

3.3.4. organizuoti ir koordinuoti Dzūkijos nacionalinio parko planavimo schemos įgyvendinimą.

4. Nustatyti, kad statyba, žemės naudojimas ar kitokia veikla, kuri yra pradėta ir kuriai vykdyti naujoje Dzūkijos nacionalinio parko teritorijoje išduotas leidimas iki šio nutarimo įsigaliojimo dienos, gali būti tęsiama neviršijant esamos būklės bei veiklos apimtį ir leidime statyti ar vykdyti kitokią veiklą nurodytų parametrų. Šios veiklos pakeitimai neturi prieštarauti planavimo schemos sprendinių reglamentams.

Ministras Pirmininkas

Gediminas Vagnorius

Žemės ir miškų ūkio ministras

Vytautas Knašys

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
1997 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 419

DZŪKIJOS NACIONALINIO PARKO PLANAVIMO SCHEMOS SPRENDINIAI

BENDROJI DALIS

1. Dzūkijos nacionalinis parkas (toliau vadinama – nacionalinis parkas) įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. balandžio 23 d. nutarimu Nr. I-1244. Jis skiriamas nacionalinės svarbos kraštovaizdžio kompleksams, reprezentuojantiems Dzūkijos etnokultūrinės srities gamtos ir kultūros savitumus, saugoti, tvarkyti ir jų naudojimui reguliuoti.

2. Nacionalinio parko planavimo schema, kurią sudaro 6 brėžiniai ir aiškinamasis raštas, parengta laikotarpiui iki 2005 metų.

3. Nacionalinio parko plotas pagal planavimo schemoje patikslintas ribas (3 ir 4 brėžiniai) yra 55,9 tūkst. hektaro. Patikslinus ribas:

3.1. į nacionalinio parko teritoriją įtraukiama:

3.1.1. Panaros gyvenamoji vietovė į šiaurę nuo Liškiavos (Varėnos rajono savivaldybės teritorijoje);

3.1.2. Kreisos upelis ir jo apylinkės į vakarus nuo Liškiavos (Varėnos ir Lazdijų rajonų savivaldybių teritorijose);

3.1.3. Nemuno slėnio miškai ties Cimoniūnų ir Žilvičių kaimais (Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje);

3.1.4. buvusi dvarvietė (Dundžio vienkiemis) į vakarus nuo Ryliškių (Alytaus rajono savivaldybės teritorijoje);

3.2. iš nacionalinio parko teritorijos išbraukiama:

3.2.1. miško kvartalai į pietus nuo Ilgininkų rytinėje kelio Alytus-Druskininkai pusėje (Varėnos rajono savivaldybės teritorijoje);

3.2.2. miško kvartalai rytinėje Pauosupės–Zervynų–Mančiagirės–Paūlių kelio pusėje (Varėnos rajono savivaldybės teritorijoje);

3.2.3. buvusio karinio poligono, esančio Lietuvos ir Baltarusijos pasienyje, Katros paslėnio miškų dalis (Varėnos rajono savivaldybės teritorijoje).

4. Nustatoma 9,9 tūkst. hektaro ploto nacionalinio parko buferinė (apsaugos) zona (3 brėžinys). Jos tikslas – sumažinti neigiamą ūkinės ir statybinės veiklos poveikį nacionalinio parko kraštovaizdžiui.

NACIONALINIO PARKO FUNKCINIS ZONAVIMAS

5. Nacionalinio parko teritorijoje pagal nacionaliniam parkui keliamus reikalavimus, gamtos ir kultūros vertybių pobūdį, rekreacinio bei ūkinio naudojimo galimybes ir gyvenviečių tinklo ypatumus nustatomos šios funkcinės (funkcinio prioriteto) zonos (3 brėžinys):

5.1. konservacinio prioriteto zonos – rezervatai ir draustiniai:

5.1.1. Skroblaus gamtinis rezervatas. Jame saugomas unikalus pralaužtinio kanjoninio slėnio gamtinis kompleksas, Skroblaus upelio ir jo intakų hidrografinė struktūra bei hidrologinis režimas ir etaloninės pietryčių Lietuvos miškų regionui būdingos pušynų biocenozės su išlikusia retųjų rūšių augalija ir gyvūnija;

5.1.2. Musteikos gamtinis rezervatas. Jame saugomas natūralus Gudo šalies girios upelis ir unikali mišriųjų miškų biocenozės su išlikusia retųjų rūšių augalija ir gyvūnija bei etalonių sėklinių miškų genofondu;

5.1.3. Povilnio gamtinis rezervatas. Jame saugomas natūralus Povilnio upelis, tekantis raiškiam dubaklonyje, ir būdingos biocenozės su išlikusia retųjų rūšių augalija ir gyvūnija;

5.1.4. Nemuno kraštovaizdžio draustinis. Jame saugomas pralaužtinis Nemuno vidurupio slėnio kraštovaizdis su daugybe rėvų, unikaliais geomorfologiniais ir hidrografiniais gamtos elementais, būdingais panemunių dzūkų kaimais, archeologinėmis vertybėmis bei raguvėtų slėninių miškų biocenozėmis;

5.1.5. Merkio kraštovaizdžio draustinis. Jame saugomas ir reprezentuojamas vienas raiškiausių Lietuvoje didelės gamtinės bei kultūrinės vertės Merkio bei Skroblaus žemupių slėnių kraštovaizdis su būdingais girinių dzūkų kaimais, archeologiniais radiniais bei retųjų rūšių augalais;

5.1.6. Ūlos kraštovaizdžio draustinis. Jame saugomas ir reprezentuojamas vienas unikaliausių Lietuvoje ypatingos gamtinės bei kultūrinės vertės Ūlos žemupio slėnio kraštovaizdis su dzūkų etnografiniais Zervynų, Mančiagirės, Žiūrų, Trakiškių ir Paūlių kaimais, aktyviomis upės atodangomis, būdingomis biocenozėmis su retųjų rūšių augalais bei gyvūnais, kitomis gamtos ir kultūros vertybėmis;

5.1.7. Liškiavos kraštovaizdžio draustinis. Jame saugomas ir reprezentuojamas vienas raiškiausių Lietuvoje Nemuno vingio ties Liškiava kraštovaizdis su istoriškai ypač vertingais piliakalniais, vienuolyno architektūriniu ansambliu, unikaliais geomorfologiniais panemunės raguvyno ir Krūčio upelio slėnio kompleksais, kitomis gamtos bei kultūros vertybėmis;

5.1.8. Kapiniškių kraštovaizdžio draustinis. Jame saugomos ir eksponuojamos unikalaus Lietuvoje Skroblaus upelio ištakos, būdinga vienkieminio slėninio Kapiniškių kaimo žemėnaudos struktūra, etnografiškai vertingas Margionių kaimas, kitos gamtos bei kultūros vertybės;

5.1.9. Lizdų kraštovaizdžio draustinis. Jame saugomas raiškus moreninio kalvyno su giliais termokarstiniais duburiais kraštovaizdis, unikalus Bedugnio ežerėlis, paežeriniai pelkiniai kompleksai, kitos gamtos bei kultūros vertybės;

5.1.10. Lynežerio kraštovaizdžio draustinis. Jame saugomas ir reprezentuojamas Lynežerio, būdingo paežerinio girinių dzūkų kaimo, ir jo aplinkos kraštovaizdis su vertinga Lynelio ežero ekosistema bei būdingomis miškų biocenozėmis;

5.1.11. Glyno kraštovaizdžio draustinis. Jame saugomas raiškus Glyno ežero dubaklonis ir natūralaus miško Glynupio upelis, archeologinė senovinių stovyklaviečių sankaupa bei būdingos biocenozės;

5.1.12. Merkinės geomorfologinis draustinis. Jame saugomas priešpaskutinės žemės paviršiaus apledėjimo stadijos suformuotas raiškus moreninis volas ir reprezentuojamas Dzūkų aukštumų pietinių atšlaičių reljefo etalonas;

5.1.13. Pakrykštės geomorfologinis draustinis. Jame saugomas ir reprezentuojamas unikalus Lietuvoje Nemuno senslėnio fragmentas su Pakrykštės eroziniu cirkui;

5.1.14. Gudelių geomorfologinis draustinis. Jame saugoma ir reprezentuojama didžiausios Lietuvoje Panaros terasinės upės sistemos Nemuno slėnyje žemutinė dalis su unikalia terasinių tarpurumbių geomorfologine struktūra bei jai būdinga augmenija;

5.1.15. Uciekos geomorfologinis draustinis. Jame saugomi geomorfologiškai unikalūs eroziniai Nemuno slėnio šlaitai su skardžiais, cirkais bei grioviniais intakų slėniukais;

5.1.16. Straujos geomorfologinis draustinis. Jame saugoma geomorfologiškai unikali slėninio dubaklonio struktūra su raiškiomis erozinėmis formomis, Laujos ežeru ir didelės biologinės įvairovės biocenozėmis;

5.1.17. Marcinkonių geomorfologinis draustinis. Jame saugomas ir reprezentuojamas geomorfologiškai vertingas Marcinkonių miško kopų masyvas – kompaktiškųjų kontinentinių kopų etalonas su aukščiausia parke esančia kopa bei būdingomis biocenozėmis;

5.1.18. Dravių kampo geomorfologinis draustinis. Jame saugomas ir reprezentuojamas geomorfologiškai vertingas Dravių kampo miško kopų masyvas – gūbriškųjų kontinentinių kopų etalonas su jame esančiu Žydų kalnu bei būdingomis biocenozėmis;

5.1.19. Alkūnės kampo geomorfologinis draustinis. Jame saugomas ir reprezentuojamas geomorfologiškai vertingas Alkūnės kampo miško kopų masyvas – parabolinių kontinentinių kopų etalonas su jame esančiu Jogailos kalnu bei būdingomis biocenozėmis;

5.1.20. Šunupio geomorfologinis draustinis. Jame saugomas ir reprezentuojamas raiškus stambiųjų Šunupio kontinentinių miško kopų masyvas;

5.1.21. Grūdų hidrografinis draustinis. Jame saugoma ir reprezentuojama unikali gamtinė hidrografinė Grūdų upės vagos struktūra – pietryčių Lietuvos mažųjų upių smulkiai vingiuotų vagų bei senvagių struktūros etalonas, būdingos paupinės biocenozės, vaistažolynai ir etnografinis Kašėtų kaimas;

5.1.22. Netiesų hidrografinis draustinis. Jame saugoma Apsingės ir Pakampio upelių bei unikalių Netiesų ežerėlių sistemos natūrali hidrografinė struktūra su mažiesiems slėniukams būdingais šaltiniais ir biocenozėmis;

5.1.23. Imiškių (Imškų) telmologinis draustinis. Jame saugomas ir reprezentuojamas vienas didžiausių pietryčių Lietuvoje Imiškių (Imškų) pelkinis kompleksas su retųjų rūšių augalų bei gyvūnų buveinėmis;

5.1.24. Didžiabalės telmologinis draustinis. Jame saugomas ir reprezentuojamas pietryčių Lietuvai būdingas Didžiabalės pelkinis kompleksas su retųjų rūšių augalų bei gyvūnų buveinėmis;

5.1.25. Bakanauskų telmologinis draustinis. Jame saugomas būdingas pelkinis duburys su užpelkėjančiu Bakanauskų ežeru, gamtinis kompleksas su retųjų rūšių augalais (šioje teritorijoje vykdoma reguliuojama miškų ūkio veikla);

5.1.26. Dėlyno telmologinis draustinis. Jame saugoma ir reprezentuojama pietryčių Lietuvai būdinga tarpkopiniame Dėlyno dubaklonyje esančių smulkių ežerutų miško pelkelių gamtinė sistema;

5.1.27. Subartonių miško botaninis draustinis. Jame saugomas ir reprezentuojamas Dzūkijos aukštumų geobotaniniam rajonui būdingas eglyninių miškų etalonas su retųjų rūšių augalais, Gelovinės ežero ir upelio hidrobiocenozėmis bei archeologinėmis vertybėmis;

5.1.28. Subartonių memorialinis draustinis. Jame saugoma V. Krėvės-Mickevičiaus gimtinės (Subartonių kaimo) tradicinė aplinka, sodyba-muziejus, kapinės, kitos su rašytojo gyvenimu ir kūryba susijusios vietos bei objektai;

5.1.29. Musteikos etnokultūrinis draustinis. Jame saugoma ir reprezentuojama Musteikos kaimo, vieno iš etnografiškai vertingiausių ir geriausiai išlikusių girinių dzūkų kaimų, planinė bei erdvinė struktūra, etninės tradicijos bei tradicinė gyvensena (steigiant senosios drevinės bitininkystės muziejų);

5.1.30. Žiogelių etnokultūrinis draustinis. Jame saugoma ir reprezentuojama Žiogelių kaimo, vieno iš etnografiškai vertingiausių ir geriausiai išlikusių panemunių dzūkų kaimų, planinė bei erdvinė struktūra, etninės tradicijos bei tradicinė gyvensena (steigiant senosios sielininkystės muziejų);

5.1.31. Merkinės urbanistinis draustinis. Jame saugoma ir reprezentuojama istorinio senojo Merkinės miestelio planinė bei erdvinė struktūra, vienas įžymiausių Lietuvoje piliakalnis, unikalus kultūrinis sluoksnis, paminklinė centrinė aikštė, kitos istorinės, memorialinės ir architektūros vertybės (atkuriant buvusią istorinę miesto rotušę ir formuojant būdingas erdves);

5.2. apsauginio (prezervacinio) prioriteto zonos – miškingos arba agrarinės teritorijos, atliekančios svarbias geoekologines, pirmiausia vandens arba laukų apsaugos, funkcijas. Nacionaliniame parke yra šios apsauginio (prezervacinio) prioriteto zonos:

5.2.1. rezervatų ir draustinių apsaugos zona. Ji apima Gudo šalies girios ruožus palei Čepkelių ir Musteikos rezervatus bei Imiškių (Imškų) telmologinį draustinį, taip pat Dainavos girios ruožą palei Skroblaus rezervatą. Siekiama išsaugoti miškus, atliekančius Čepkelių, Musteikos ir Skroblaus rezervatų bei Imiškių (Imškų) telmologinio draustinio buferinę apsaugą, ir reglamentuoti šių miškų naudojimą;

5.2.2. vandens telkinių apsaugos zona. Ji apima miškingas Žiogelių, Raitininkų, Rūsingės, Panaros, Pašilingės ir Dubaklonio bei miškingas ir agrarines Žeimių ir Gudelių apylinkes. Siekiama išsaugoti esamus miškus ir reglamentuoti miškų ūkio, žemės ūkio bei kitokį naudojimą ir statybą, gausinti želdinius, saugančius upelius bei gyvenamąją aplinką;

5.2.3. vandens telkinių ir pakelių apsaugos zona. Ji apima miškingas Marcinkonių rytinės dalies apylinkes. Siekiama išsaugoti esamus miškus ir reglamentuoti miškų ūkio, žemės ūkio, rekreacinį bei kitokį naudojimą, vykdyti specialias pakelių apsaugos priemones, gausinti želdinius, saugančius upelius, pelkes, geležinkelį bei gyvenamąją aplinką;

5.2.4. reljefo apsaugos zona. Ji apima miškingas kalvotas bei duburiuotas Apsingės ir Subartonių apylinkes. Siekiama išsaugoti esamus miškus bei pelkutes ir reglamentuoti miškų ūkio bei kitokį naudojimą, gausinti želdinius, saugančius reljefą;

5.3. rekreacinio prioriteto zonos – miškingos teritorijos, skiriamos intensyviausiam rekreaciniam naudojimui, paprastai su rekreacine statyba, kita infrastruktūra ir miško parkų formavimu. Jose siekiama sukurti ir palaikyti tinkamą gausiam lankymui aplinką. Nacionaliniame parke yra stambios Mergelių akių, Dubaklonio, Ešerinio, Kastinio ir Marcinkonių rekreacinio prioriteto zonos;

5.4. ūkinio (gamybinio) prioriteto zonos – nepasižyminčios ypatingomis gamtos ar kultūros paveldo vertybėmis ir nutolusios nuo pagrindinių upių ir ežerų miškingos arba agrarinės teritorijos, kuriose pirmenybė teikiama gamybinei veiklai, taip pat didesni bendro naudojimo vandens telkiniai. Nacionaliniame parke yra šios ūkinio (gamybinio) prioriteto zonos:

5.4.1. miškų ūkio zona. Ji apima Netiesų, Pakrykštės, Navasodų, Puvočių, Ūlos, Kašėtų, Grybaulios, Jakubiškių, Dūdiškės, Pašilingės, Kemsinės, Margionių, Rudnios, Raitininkų, Lankininkų, Maksimonių, Merkinės, Dubaklonio, Norulių, Viršurodukio, Darželių ir Marcinkonių ūkinius miškus. Siekiama auginti ir naudoti produktyvius medynus, kartu išsaugoti bendrąsias apsaugines miško savybes bei naudoti teritoriją numatytais papildomoms funkcijoms;

5.4.2. žemės ūkio zona. Ji apima Margionių, Norulių, Pastraunos, Panaros ir Samūniškių agrarines teritorijas, kuriose vykdoma žemės ūkio veikla ir naudojant teritoriją numatytais papildomoms funkcijoms turi būti išsaugota bendroji gyvenamosios aplinkos kokybė;

5.4.3. vandens ūkio zona. Ji apima Nemuno atkarpą tarp Žeimių ir Česukų kaimų. Šioje zonoje intensyviai naudojami vandenys, taikomos vandens ūkio priemonės ir plėtojama rekreacija;

5.5. gyvenamosios funkcijos prioriteto zonos – neturinčios kitokių funkcinų prioritėtų parko gyvenvietės – Marcinkonys ir Žeimiai. Jose galima statyti reguliuojant statybos pobūdį bei pastatų tūrius ir atliekant planavimo schemeje numatytas papildomas funkcijas.

GAMTOSAUGOS KRYPTYS

6. Nacionalinio parko gamtosaugos politikai įgyvendinti reikia koordinuotos kraštotvarkos priemonių sistemos ir specialių tikslinių jos taikymo programų, pagrįstų mokslo tyrimais, teritorijų ir ekonominio planavimo dokumentais bei detaliais tvarkymo projektais, planais ir programomis.

Nacionalinio parko gamtosaugos politikos kryptys yra šios:

6.1. išsaugoti nepakitusių Dainavos santakinio upyno gamtinę ekosistemą;

6.2. apsaugoti vertingus gamtos kompleksus bei objektus;

6.3. atkurti pažeistus gamtinio kraštovaizdžio kompleksus bei objektus.

7. Vertingų gamtos kompleksų bei objektų apsaugai užtikrinti kuriama gamtinių rezervatų, gamtinių ir kompleksinių draustinių bei saugomų gamtinių kraštovaizdžio objektų sistema, nustatomas reikiamas apsaugos režimas, planavimo darbuose numatomi gamtosaugos prioritetai, skatinama žemės ūkio bei kitokios paskirties žemę versti miškų ūkio paskirties žeme, vykdomos specialios gamtotvarkos priemonės. Būtina konservuoti natūralų ir daugiausia gamtos vertybių turintį kanjoninį Skroblaus vidurupį – nustatyti jam gamtinio rezervato režimą, sustabdyti Rudnelės kaimo bei Aukštągirio vienkiemio pavertimą rekreacinėmis sodybomis.

8. Beveik visa nacionalinio parko teritorija yra Lietuvos gamtinio karkaso dalis. Gamtinio karkaso teritorijų gamtiniam natūralumui padidinti numatoma:

8.1. skatinti kraštovaizdžio įvairovės išsaugojimą visoje nacionalinio parko teritorijoje;

8.2. stiprinti ekosistemų apsaugos funkcijas miškuose – didinti jų struktūros biologinę įvairovę, veisti ir formuoti mišrius medynus;

8.3. kurti lokalinio gamtinio karkaso elementus nuskurdintose agrarinėse teritorijose – skaidyti želdinių juostomis ar grupėmis plačius intensyviosios žemdirbystės laukus arba želdinti susigražinusius ar įsigijusius žemę ūkininkų sklypų ribas;

8.4. plėsti želdinius agrarinėse upių pakrantėse ir vandens telkinių apsaugos zonose;

8.5. nestatyti pramonės objektų, stambių gyvenamųjų, žemės ūkio ar kitokių techninių kompleksų konservacinio prioriteto zonos;

8.6. projektuoti ir statyti naujus pastatus nacionalinio parko teritorijoje nepažeidžiant raiškių reljefo bei hidrografijos elementų;

8.7. organizuoti atliekų surinkimą ir išvežimą bei antrinių žaliavų perdirbimą.

9. Nacionaliniame parke būtina atkurti pažeistus gamtinio kraštovaizdžio kompleksus bei objektus – Nemuno paslėnį ties Ulčičiais, Vieciūnais bei Šlapikais, Merkinės miestelio, Subartonių ir Darželių kaimų apylinkes, rekultivuoti Dubaklonio-Jonionių žvyro karjerus, pritaikyti juos intensyviai rekreaciniam naudojimui.

KULTŪROS PAVELDO VERTYBIŲ APSAUGOS KRYPTYS

10. Nacionalinio parko kultūros paveldo vertybės saugomos šiais būdais:

10.1. išsaugomos vietoje (pagrindinis kultūros paveldo vertybių apsaugos būdas);

10.2. perkeliamos į muziejus;

10.3. fiksuojamos dokumentuose.

11. Kultūros paveldo vertybių apsaugos organizavimo kryptys yra šios:

11.1. įteisintų kultūros paveldo vertybių tyrimas ieškant veiksmingesnių jų išsaugojimo būdų, naujų objektų, turinčių kultūrinės vertės požymių (ypač tarpukario ir rezistencijos kovų laikotarpio), paieškos ir įteisinimas;

11.2. nacionalinio parko kultūros paveldo vertybių propagavimas siekiant sudominti jų savininkus vertybių apsauga, patraukti lankytojus, iš kurių savininkai galėtų gauti pajamų;

11.3. lėšų kultūros paveldo objektams tvarkyti ir prižiūrėti paieškos.

12. Kultūros paveldo vertybių apsaugai nacionaliniame parke užtikrinti formuojama skansenų, kultūrinių draustinių ir konservacinio prioriteto gyvenviečių sistema, plečiamas esamas saugomų kultūrinių kraštovaizdžio objektų (kultūros paveldo vertybių) tinklas.

13. Nacionalinio parko kultūros paveldo vertybėms išsaugoti numatyti šie jų tvarkymo būdai: konservavimas, restauravimas, regeneravimas, renovavimas, rekonstravimas. Tvarkymo būdai ar jų deriniai parenkami pagal kultūros paveldo kompleksų ar objektų santykinę vertę, teritorinį jų išsidėstymą ir realias finansines galimybes.

14. Apsaugos požiūriu svarbiausios nacionalinio parko kultūros paveldo vertybės yra Merkinės teritorinis probleminis arealas (parengiamas šio miestelio bendrasis planas ir speciali tvarkymo programa). Regeneruojamas Merkinės istorinės teritorinės savivaldos centras ir atstatoma buvusi miesto rotušė.

REKREACIJOS PLĖTROS KRYPTYS

15. Nacionalinio parko uždaviniai plėtojant rekreaciją yra šie:

15.1. reguliuoti rekreacinių išteklių naudojimą;

15.2. kurti rekreacinę infrastruktūrą;

15.3. organizuoti ir skatinti pažintinę rekreaciją.

16. Nacionaliniame parke laikomasi šių rekreacijos teritorinio plėtojimo principų:

16.1. rekreacinė infrastruktūra ir poilsio objektai kuriami jau pradėtoje urbanizuoti teritorijose arba tik planavimo schemeje numatytose vietose, saugant gamtinį kraštovaizdį ir siekiant, kad poilsiautojų ir turistų nakvynės vietų susitelkimas atitiktų kraštovaizdžio suaktyvinimo ir užstatymo laipsnį;

16.2. formuojamos teritoriškai atskiros rekreacinės sistemos (autoturizmo, vandens turizmo, dviratininkų bei pėsčiųjų turizmo);

16.3. puoselėjama etnokultūra, tradicinė kaimo gyvensena, vietos gyventojai skatinami imtis rekreacinio verslo, pvz., nuomoti patalpas nacionalinio parko lankytojams;

16.4. formuojama turistinių trasų sistema, kurią sudaro įvairaus dydžio žiediniai ir tranzitiniai maršrutai, orientuoti į Merkinę – svarbiausią nacionalinio parko rekreacinį centrą, kad būtų patogiau pasiekti visus svarbiausius lankytinus nacionalinio parko objektus.

17. Poilsiavietės nacionaliniame parke kuriamos ir tvarkomos laikantis šių nuostatų:

17.1. poilsiaavimo mastas (nakvynės vietų skaičius, vienkartinis poilsiautojų skaičius ir jų teritorinis pasiskirstymas) reguliuojamas. Leistinas poilsiautojų skaičius nustatomas atsižvelgiant į rekreacinių įstaigų ir jų aplinkos sutvarkymo būklę, realias galimybes pašalinti nepageidaujamo poilsiautojų poveikio gamtinei aplinkai padarinius;

17.2. sudaromos galimybės vasaroti visiems lankytojams nepriklausomai nuo jų pajamų, skatinama įrengti nebrangias, minimalaus komforto poilsio įstaigas, prieinamas mažiau pajamų turintiems visuomenės sluoksniams, pirmiausiai besimokančiam jaunimui;

17.3. statyti naujų didelių poilsio objektų nacionaliniame parke artimiausiu metu nenumatoma;

17.4. didesni viešbučiai statomi arba į juos pertvarkomi jau esami pastatai nacionalinio parko rekreaciniuose centruose – Merkinėje, Marcinkonyse, Liškiavoje;

17.5. pagrindinis nacionaliniame parke statomų rekreacinių įstaigų tipas turi būti kaimiška dzūkų sodyba.

18. Nacionalinio parko kaimų sodybų pritaikymo poilsio reikmėms nuostatos yra šios:

18.1. neleidžiama pertvarkyti nacionalinio parko rezervatuose esančių sodybų ir paminklų statusą turinčių etnografinių sodybų;

18.2. leidžiama pertvarkyti sodybas tuose kaimuose, kuriems numatytas rekreacinio naudojimo prioritetas;

18.3. esamos rekreacinės įstaigos lieka veikti, bet jos neplečiamos.

19. Plėtojant nacionalinio parko rekreacinio naudojimo sistemą, siūloma:

19.1. skatinti žmones lankytis nacionaliniame parke pažintiniais tikslais. Prioritetas teikiamas šių rūšių pažintiniam turizmui: autoturizmui, dviratininkų bei pėsčiųjų ir vandens turizmui (žiemą dviratininkų bei pėsčiųjų turizmo trasos ir jų įranga naudojamos slidininkų turizmui);

19.2. naudoti autoturizmui esamus bendro naudojimo automobilių kelius, miškų ir laukų kelius, įrengti parke specialius pažintinius autoturizmo maršrutus (Merkinėje sueinančias šiaurvakarių, pietvakarių ir rytinę turistines trasas) bei Dzūkijos regiono valstybinių parkų tranzitinę turizmo trasą;

19.3. tvarkyti kai kurias autoturistinių kelių atkarpas pagal šios planavimo schemos aiškinamajame rašte numatytas keturių tipų tvarkymo programas, sukurti nacionaliniame parke planavimo schemoje numatytą autoturizmo stovyklaviečių, kempingų ir sustojimo bei apžvalgos aikštelių sistemą;

19.4. suformuoti nacionaliniame parke žiedinę panemunių ir Dainavos girios turistinę dviratininkų bei pėsčiųjų takų sistemą – parengti detalius takų planus kai kuriems maršrutams ir takų atkarpoms, įrengti ir prireikus taisyti lieptus per upes, gerinti sunkiai praeinamų vietų dangą, pastatyti reikiamus informacinius ženklus ir kitokią įrangą, tvarkyti takų aplinkos kraštovaizdį;

19.5. toliau naudoti tradiciniam nacionaliniame parke vandens turizmui vietines ir tranzitines turistines vandens trasas, atkurti Nemuno vandens kelią rekreacijai, organizuoti maršrutą Nemunu mažaisiais ekskursijų laivais, kurie plauktų nuo Merkinės iki Druskininkų, skatinti pakrančių gyventojus imtis turistų aptarnavimo verslo;

19.6. sukurti specializuotą stovyklaviečių ir sustojimo bei apžvalgos aikštelių sistemą dviratininkų bei pėsčiųjų ir vandens turizmui aptarnauti;

19.7. įrengti specialius apžvalgos bokštus ar tam pritaikyti esamus statinius aukščiausiuose reljefo taškuose eksponavimo galimybėms nacionaliniame parke padidinti;

19.8. išplėsti pėsčiųjų mokomąjį taką prie Marcinkonių, suprojektuoti ir įrengti mokomuosius takus Liškiavos (kartu su retųjų ir vaistinių augalų ekspozicija) ir Musteikos apylinkėse, organizuoti parko tarnybos reglamentuojamą specializuotą mokomąjį vandens maršrutą

Ūlos upe, kurioje dėl jo mokslinės vertės ir ekologinio jautrumo draudžiamas intensyvus masinis turizmas;

19.9. didinti stacionarių poilsio įstaigų lankytojų vietų skaičių tik plečiant esamas poilsio bazines ir rekonstruojant sodybas rekreacinio prioriteto kaimuose;

19.10. suformuoti nacionalinio parko planavimo schemeje numatytus miško parkus, įrengti būtiną rekreacinę jų infrastruktūrą;

19.11. parengti diferencijuotą pagal nacionalinio parko funkcines zonas tikslinę programą, tobulinti grybavimo kontrolę, kad būtų reguliuojamas grybaujančiųjų nacionalinio parko miškuose srautas.

GYVENVIEČIŲ IR INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA

20. Gyvenamasis fondas plečiamas esamose gyvenvietėse ir sodybose. Tuo tikslu būtina geriau panaudoti gyvenviečių teritorijas, užstatyti turimus laisvus sklypus, rekonstruoti esamas sodybas ir pastatus.

Visose gyvenvietėse, išskyrus Trasninko kaimo-muziejaus sodybas bei atkuriamojo tvarkymo reglamento gyvenvietes, laikantis statybos normų, nacionalinio parko nuostatų reikalavimų ir kraštovaizdžio architektūros principų, gali būti įrengiami inžineriniai tinklai ir kita techninė infrastruktūra. Pirmenybė teikiama inžinerinei įrangai, kuo mažiau keičiančiai tradicinį kaimo gyvenvietės vaizdą bei kraštovaizdį. Šie darbai vykdomi pagal atitinkamus detaliuosius projektus.

21. Rengiant naujus detaliuosius buvusių ūkių centrinių gyvenviečių planus, būtina laikytis šių nuostatų:

21.1. plėtoti Merkinės miestelį kaip nacionalinio parko sostinę, perspektyvų savarankiškos savivaldybės administracinį centrą – kurti ne išsiplėtusią sodybinių namų gyvenvietę, o mūrinį, kompaktišką miestelį, panašų į Merkinės klestėjimo laikotarpio miestus, su didesnio aukštingumo centre dalimi bei regeneruota rotuše;

21.2. palikti Marcinkonims nacionalinio parko miškų ūkinio valdymo centro bei rekreacinio padalinio funkcijas, sutvarkyti geležinkelio stotį, nekeičiant susiklosčiusios kaimo planinės struktūros ir kitų galiojančių teritorinio planavimo dokumentų sprendinių;

21.3. spręsti rekreacinio prioriteto zonose esančių gyvenviečių urbanistinius architektūrinius ir inžinerinės įrangos klausimus, kai rengiami jų detalaus planavimo projektai, pagal atitinkamą kraštovaizdžio tvarkymo zonų reikalavimus.

Vienkiemiai tvarkomi pagal nacionalinio parko funkcinio prioriteto zonų, kuriose jie yra, bendruosius reikalavimus.

22. Buvę žemės ūkio gamybiniai centrai, nebeatitinkantys pasikeitusių gamybos sąlygų, sunkiai pritaikomi kitai paskirčiai. Juos rekomenduojama griauti arba pastatus rekonstruoti pagal specialią konversijos programą, atitinkančią nacionalinio parko uždavinius bei architektūrinius reikalavimus. Gamybinių centrų tvarkymo klausimus kiekvienu konkrečiu atveju sprendžia nacionalinio parko tarnyba kartu su pastatų savininkais, vadovaudamiesi parkui nustatytais tikslais ir uždaviniais bei abipusio suderinamumo principais.

23. Nacionalinio parko kelių tvarkymo tikslas – išsaugoti esamą kelių tinklą, juos gerinti. Vidinių ūkinių bei privažiuojamųjų kelių nustatymo, tikslinimo ir statybos klausimai sprendžiami rengiant miškotvarkos ir žemėtvarkos projektus bei kitus detaliuosius planus. Siūloma pastatyti automobilių tiltą per Merkio upę ties Mardasavo kaimu.

24. Nacionaliniame parke reglamentuojama smulkiųjų kraštovaizdžio elementų (tvorų, reklamos, inžinerinių įrenginių) statyba. Svarbiausios nuostatos yra šios:

24.1. rekomenduojama laikytis istoriškai susiklosčiusių aptvėrimo tradicijų – tvoromis gali būti aptverti sodybų kiemai, visuomeninių įstaigų bei specialios paskirties įrenginių sklypai, laukuose gali būti aptveriamos ganyklos, pasėliai, sodai ir kita.

Negalima užtvėrti rekreacinių teritorijų – paežerių, paupių, apžvalgos aikštelių, privažiuojamųjų kelių ar priėjimo prie jų, turistinių takų ir kelių, negalima pertvėrti saugomų atvirų

kraštovaizdžio erdvių tiek gyvenvietėse, tiek už jų ribų. Tvorų rūšys, matmenys ir medžiagos numatomi detaliuosiuose gyvenviečių planuose. Nustatomos specialios paminklinių objektų aptvėrimo sąlygos, naudojamos autentiškos arba jas imituojančios medžiagos ir formos;

24.2. draudžiama įrengti nacionaliniame parke komercinę reklamą vien tik užsienio kalba. Reklaminė įranga parko teritorijoje įrengiama nustatyta tvarka;

24.3. leidžiama nacionaliniame parke statyti inžinerinius įrenginius (įvairias antenas, vėjo bei saulės energijos generatorius ir pan.), skirtus tiesiogiai gerinti gyventojų buities sąlygas (ši nuostata netaikoma Trasninko kaimui – muziejui, konservacinėms teritorijoms ir atkuriamojo tvarkymo reglamento gyvenvietėms). Visais atvejais būtina mažinti statomų įrenginių vizualinę įtaką saugomo kraštovaizdžio erdvėms.

KRAŠTOVAIZDŽIO TVARKYMO ZONŲ REGLAMENTAI

25. Nacionalinio parko teritorija tvarkoma pagal planavimo schemeje nustatytas kraštovaizdžio tvarkymo zonas. Pagal joms numatytas ūkinės bei kitokios veiklos galimybes ir apribojimus pateikiami šių zonų naudojimo ir apsaugos reglamentai.

Nacionalinio parko teritorijoje galioja joje esančių gamybinės bei inžinerinės infrastruktūros, vandens telkinių pakrančių ar saugomų kraštovaizdžio objektų apsaugos reikalavimai, nustatyti Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose.

Kitų teritorijų planavimo dokumentų, rengiamų nacionalinio parko teritorijoms, nuostatos ir sprendiniai derinami su šioje planavimo schemeje nustatytais funkcinio prioriteto ir kraštovaizdžio tvarkymo zonomis.

26. Nacionalinio parko teritorijoje kraštovaizdžio tvarkymo zonos sudaro teritorijos kraštotvarkinių kategorijų sistemą, skirstomą į konservacinės, miškų ūkio, kitokios tikslinės paskirties bei vandenų fondo (vandens ūkio paskirties) zonų grupes (tvarkymo reglamentus).

KONSERVACINĖS PASKIRTIES ŽEMĖS KRAŠTOVAIZDŽIO TVARKYMO ZONŲ REGLAMENTAI

27. Nustatytos keturios konservacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupės:

- 27.1. rezervatiniai miškai ir pelkės;
- 27.2. rezervatiniai vandenys;
- 27.3. kultūriniai rezervatai-muziejai ir skansenai;
- 27.4. saugomi gamtiniai ir kultūriniai kraštovaizdžio objektai.

28. Skiriamos šios rezervatinių miškų ir pelkių zonos:

- 28.1. griežtos apsaugos;
- 28.2. reguliuojamosios apsaugos.

29. Griežtos apsaugos rezervatinių miškų ir pelkių zonoje:

29.1. draudžiama naudoti gamtos išteklius ir vykdyti kitokią ūkinę veiklą, išskyrus gaisrų gesinimą ir biologines bei mechanines sanitarinės apsaugos (be sanitarinių kirtimų) priemones epizootijų ir masinio kenkėjų plitimo atvejais, taip pat kvartalinių linijų bei esamų kelių priežiūrą;

29.2. leidžiama nustatyta tvarka atlikti mokslo tyrimus ir stebėjimus, monitoringą, inventorizuoti miškus;

29.3. leidžiama įrengti mokomuosius takus.

30. Reguluojamosios apsaugos rezervatinių miškų ir pelkių zonoje:

30.1. draudžiama naudoti gamtos išteklius ir vykdyti kitokią ūkinę veiklą, išskyrus gaisrų gesinimą ir biologines bei mechanines sanitarinės apsaugos priemones epizootijų ir masinio kenkėjų plitimo atvejais, taip pat kvartalinių linijų ir esamų kelių priežiūrą;

30.2. leidžiama nustatyta tvarka atlikti mokslo tyrimus ir stebėjimus, monitoringą, inventorizuoti miškus;

30.3. leidžiama vykdyti būtinus priešgaisrinės profilaktikos darbus – įrengti ir mineralizuoti priešgaisrines juostas, atlikti sanitarinius kirtimus, suderintus nustatytą tvarka;

30.4. leidžiama vykdyti rezervatų planuose numatytas gamtinių ekosistemų atkūrimo ir formavimo priemones, kirsti krūmus, šienauti ir ganyti pievose arba pelkėse, siekiant išsaugoti retųjų rūšių augalus ir gyvūnus bei jų bendrijas;

30.5. leidžiama įrengti mokomuosius takus.

31. Skiriamos šios rezervatinių vandenų zonos:

31.1. griežtos apsaugos;

31.2. reguliuojamosios apsaugos.

32. Griežtos apsaugos rezervatinių vandenų zonoje:

32.1. draudžiama naudoti gamtos išteklius ir vykdyti kitokią veiklą, išskyrus sanitarines vandenų apsaugos priemones;

32.2. leidžiama atlikti mokslo tyrimus, monitoringą, inventorizuoti išteklius;

32.3. leidžiamas mokomasis lankymasis nustatytą tvarka.

33. Reguliuojamosios apsaugos rezervatinių vandenų zonoje:

33.1. draudžiama naudoti gamtos išteklius ir vykdyti kitokią ūkinę veiklą;

33.2. leidžiama atlikti mokslo tyrimus, monitoringą, inventorizuoti išteklius;

33.3. leidžiama atlikti būtinus hidrobiocenozės apsaugos darbus ištikus stichinei nelaimei;

33.4. leidžiama vykdyti specialiuose projektuose numatytą vandens ekosistemų struktūros atkūrimą ir formavimą;

33.5. leidžiamas mokomasis ir ribojamas pažintinis turizmas.

34. Kultūrinių rezervatų – muziejų ir skansenų zonoje pagal dirbtinai formuojamų materialiosios etnokultūros muziejų (skansenų) reglamentą:

34.1. valstybės išpirktos vertingos sodybos sukeliamos į vieną vietą;

34.2. suformuoti muziejai tvarkomi pagal valstybinių muziejų reikalavimus.

35. Saugomų gamtinių ir kultūrinių kraštovaizdžio objektų zona tvarkoma pagal Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų ir nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymus bei Lietuvos Respublikos gamtos paminklų nuostatus, nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reglamentus ir Specialiąsias žemės ir miško naudojimo sąlygas.

Draudžiama veikla, galinti sunaikinti arba suniokoti šiuos objektus, ribojama ūkinė veikla, galinti pakeisti tiesioginę jų aplinką.

36. Konkrečios konservacinės paskirties teritorijų tvarkymo priemonės numatomos specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose.

MIŠKŲ ŪKIO PASKIRTIES ŽEMĖS KRAŠTOVAIZDŽIO TVARKYMO ZONŲ REGLAMENTAI

37. Ekosistemų apsaugos miškų ir pelkių zonoje pagal bendrąjį reglamentą:

37.1. nevykdomi pagrindinio naudojimo kirtimai (pagrindinio kirtimo biržė neskaičiuojama);

37.2. stichinių nelaimių ar biotinių veiksnių sudarkyti, blogos būklės, taip pat perbrendę, ne jaunesni negu gamtinės brandos amžiaus medynai iškertami atkuriamaisiais kirtimais, naudojant neplynų kirtimų būdus. Jeigu kertant šiais būdais neužtikrinamas reikiamos struktūros naujo medyno atkūrimas (pvz., atkuriant pušynus derlingesnėse augavietėse, juodalksnynus, taip pat esant labai dideliame vėjavartų pavojui drėgnose eglynų augavietėse), atrėžiamos ne didesnės kaip 2 hektarų plyno kirtimo biržės. Pagal augavietės sąlygomis besiskiriančių sklypų ribas iki 3 hektarų sklypai gali būti kertami iš karto;

37.3. gali būti vykdomi specialūs aplinką formuojantys kirtimai, jeigu reikia sudaryti tinkamas saugomų biotos bei kitų kraštovaizdžio elementų egzistavimo bei eksponavimo sąlygas;

37.4. atkuriamieji kirtimai botaniniuose, pedologiniuose draustiniuose bei kraštovaizdžio, botaninių – zoologinių ir zoologinių draustinių dalyse, kuriose saugomi žoliniai augalai, grybai arba dirvožemio danga, vykdomi tik žiemą, įšalus gruntui, o kitose šių draustinių dalyse – rudenį ir

žiemą (nuo rugsėjo 1 d. iki kovo 1 d.). Sanitariniai, ugdomieji, rekonstrukciniai ir kitokie kirtimai šiose draustinių dalyse vykdomi rudenį ir žiemą. Sanitariniai kirtimai stichinių nelaimių ir masinio kenkėjų plitimo atvejais gali būti vykdomi ir kitu metų laiku;

37.5. pirmenybė teikiama savaiminiam atžėlimui, želdinimui naudojamos tik vietinių medžių rūšių vietinės kilmės sėklos; dirva sodinimui ruošama nekeičiant paviršiaus mikroreljefo ir dirvožemio sluoksnių, kelmus rauti draudžiama;

37.6. saugomuose gamtos išteklių sklypuose sudaromos sąlygos šiuos išteklius gausinti ir atkurti atitinkamai formuojant miško rūšinę ir erdvinę struktūrą bei medynų skalsumą;

37.7. medžioklė ir šalutinių miško produktų rinkimas ribojami pagal ekosistemos apsaugos bei konkrečius konservacinius reikalavimus;

37.8. leidžiamas pažintinis turizmas ir ekskursijos nustatytais maršrutais; zoologinės apsaugos teritorijose žmonių lankymasis griežtai ribojamas, o paukščių perėjimo metu – draudžiamas;

37.9. draudžiama naudoti pesticidus, trąšas ir apsodinti mišku aikšteles, kurių reikia biologinei įvairovei išsaugoti;

37.10. draudžiama statyti bei plėtoti inžinerinę infrastruktūrą ar eksploatuoti zonoje esančias naudingąsias iškasenas.

38. Nustatyti dvejopi ekosistemų apsaugos miškų ir pelkių zonos tvarkymo reglamentai:

38.1. išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo ekosistemų apsaugos reglamentas. Jis apskritai atitinka bendrąjį reglamentą ir paprastai taikomas gamtinių bei kompleksinių draustinių teritorijose;

38.2. atkuriančio (rekuperacinio) ūkininkavimo ekosistemų apsaugos reglamentas. Jis taikomas išteklių apsaugos sklypuose, sudarant sąlygas atkurti saugomus gamtos išteklius atitinkamomis miško rūšinės ir erdvinės struktūros formavimo priemonėmis, taip pat kai kuriose gamtinių ar kompleksinių draustinių dalyse, siekiant regeneruoti ir atkurti degraduotas arba išnykusias biocenozų struktūras (pagal specialiai parengtas miško ar pelkių ekosistemų formavimo priemonių programas).

39. Rekreacinių miškų zonoje pagal bendrąjį reglamentą:

39.1. nevykdomi pagrindinio naudojimo kirtimai (pagrindinio kirtimo biržė neskaičiuojama);

39.2. vykdomos miško sanitarinės higienos ir estetinių savybių gerinimo, reginių formavimo bei medynų atsparumo didinimo priemonės;

39.3. blogos būklės, stichinių nelaimių sudarkyti ir gamtinės brandos amžiaus medynai gali būti iškertami atkuriamaisiais kirtimais (paprastai neplyniais);

39.4. dažniausiai medynai tvarkomi specialiais rekreacinės aplinkos formavimo kirtimais, kurių principais vadovaujamas ir atliekant kitų rūšių (ugdomuosius, rekonstrukcinius) kirtimus bei želdinimo darbus;

39.5. pesticidai nenaudojami, masinio kenkėjų paplitimo atvejais leidžiama panaudoti biopreparatus ir selektyvinio veikimo insekticidus;

39.6. medžioklė ribojama, vasaros sezono metu draudžiama.

40. Nustatyti dvejopi rekreacinių miškų zonų reglamentai:

40.1. ekstensyvaus pritaikymo rekreacinių miškų (miško parkų) reglamentas. Pagal jį palaikoma natūralaus miško struktūra, gerinamos jo rekreacinės savybės, atidengiami reginiai bei atraktyvūs objektai, kuriama minimali rekreacinė infrastruktūra, taikomi paprastai neplyni (išimtiniais atvejais rekonstruojant miško aplinkos pobūdį – ir plyni iki 3 hektarų) kirtimai ne poilsavimo sezono metu, leidžiamas šalutinių miško produktų rinkimas, neintensyvus rekreacinis naudojimas stovyklaujant be nakvynės, nekuriant rekreacinės infrastruktūros;

40.2. intensyvaus pritaikymo rekreacinių miškų (poilsio parkų) reglamentas. Pagal jį kuriama intensyviai poilsiui pritaikyta parkui būdinga miško sudėtis ir struktūra, tankus rekreacinės infrastruktūros tinklas, formuojamos aikštelės ir reginiai. Svarbiausioji miško tvarkymo priemonė – rekreacinės aplinkos formavimo neplyni (grupiniai-atvejiniai ir atrankiniai) kirtimai,

želdinimui pagal specialius projektus naudojami stambūs sodmenys, visi svarbiausieji miškų priežiūros darbai atliekami ne poilsio sezono metu (nuo rugsėjo 15 d. iki gegužės 15 d.).

41. Apsauginių miškų zonoje pagal bendrąjį reglamentą:

41.1. vykdomi pagrindinio naudojimo kirtimai (skaičiuojama biržė), tačiau pirmenybė teikiama neplynų kirtimų būdams. Vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, vandens telkinių apsaugos ir rezervatų periferinės apsaugos zonose vykdomi tik neplyni kirtimai;

41.2. vykdamas plynus kirtimus, atrėžiamos ne didesnės kaip 6 hektarų ploto ir ne platesnės kaip 75 metrų biržės (išskyrus tuos atvejus, kai kertamas visas sklypas);

41.3. kai kuriuose sklypuose gali būti taikomi reginius formuojantys kirtimai;

41.4. pagrindinio naudojimo kirtimai vykdomi rudenį ir žiemą, kitokie kirtimai gali būti vykdomi ištisus metus, išskyrus paukščių perėjimo laikotarpį (nuo kovo 15 d. iki rugpjūčio 1 d.);

41.5. pirmenybė teikiama savaiminiam atžėlimui, želdinimui naudojamos vietinės kilmės medžių sėklos. Dirva želdinimui ruošama nekeičiant paviršiaus mikroliejfo;

41.6. kovai su kenkėjais naudojamos ūkinės, biologinės ir ribotai cheminės priemonės. Vandenių ir laukų apsaugos miškuose trąšos nenaudojamos;

41.7. leidžiamas šalutinių miško produktų rinkimas, medžioklė, pažintinė rekreacija ir trumpalaikis poilsis, sodybos kuriamos nustatytą tvarka;

41.8. tolesnis užstatymas bei inžinerinės infrastruktūros plėtojimas ribojamas.

42. Nustatyti dvejopi specialieji apsauginių miškų zonų tvarkymo reglamentai:

42.1. bendrojo apsauginio ūkininkavimo miškų reglamentas. Jis apskritai atitinka bendrąjį reglamentą ir taikomas apsauginiams miškams (gyvenviečių bei reljefo apsaugos, konservacinio prioriteto teritorijų buferinės apsaugos ir kitiems), nekeliantiems specialiųjų reikalavimų miško bendrijos sudėčiai; šiuose miškuose ūkininkaujama siekiant ugdyti produktyvius, augaviečių sąlygas atitinkančius medynus;

42.2. specializuotojo apsauginio ūkininkavimo miškų reglamentas. Jame numatyti papildomi specialieji miško bendrijos sudėties formavimo reikalavimai. Jis taikomas vandens telkinių, laukų, biotos, inžinerinių komunikacijų, kultūrinių kompleksų ir panašios specializuotos apsaugos atvejais; konkretūs ūkininkavimo šiuose miškuose tikslai ir jų tvarkymo reglamentai priklauso nuo esančio toje zonoje miško atliekamų svarbiausių apsauginių funkcijų, o ugdomųjų kirtimų ir želdinimo darbų specifika numatoma atitinkamuose miškotvarkos projektuose.

43. Ūkinių miškų zonoje pagal bendrąjį reglamentą:

43.1. vykdomi visų rūšių kirtimai ir gali būti taikomi visi pagrindiniai kirtimų būdai;

43.2. plynų kirtimų biržės plotas neturi viršyti 10 hektarų, o plotis – 100 metrų;

43.3. nustatytą tvarka gali būti naudojamos trąšos ir pesticidai;

43.4. taikomas savaiminis ir dirbtinis želdinimas;

43.5. draudžiama sakinti medynus ir įrengti naujas miškų sausinimo sistemas;

43.6. neleidžiama veisti plantacinių miškų, taikomos tradicinio ūkininkavimo miškuose priemonės, vykdomos nustatytą tvarka;

43.7. leidžiama medžioti ir rinkti šalutinius miško produktus;

43.8. statybų ir inžinerinės infrastruktūros plėtra ribojama bendra tvarka.

44. Konkretios miškų ūkio paskirties teritorijų tvarkymo priemonės numatomos miškotvarkos projektuose arba specialiuose draustinių planuose.

Žemės ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų reglamentai

45. Nacionalinio parko teritorijoje yra šios žemės ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos (agrarinės teritorijos): ekosistemų apsaugos, rekreacinės agrarinės, apsauginės agrarinės ir ūkinės agrarinės. Atitinkamai nustatomi ir jų tvarkymo reglamentai.

46. Ekosistemų apsaugos agrarinėms teritorijoms nustatyti šie reglamentai:

46.1. ekosistemas išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo agrarinių teritorijų reglamentas. Pagal jį šiose teritorijose:

46.1.1. išlaikoma tradicinė istoriškai paveldėta agroekosistema;

46.1.2. draudžiama naikinti natūralią augaliją bei gyvūniją;

46.1.3. draudžiama statyti stambias fermas (daugiau kaip 50 galvijų), šiltnamius (daugiau kaip 60 kv. metrų), trąšų, chemikalų ar naftos produktų sandėlius (daugiau kaip 10 tonų), technikos aikštes, degalines, pramonės įmones, rengti sąvartynus;

46.1.4. neleidžiama apsodinti ar transformuoti į kitas naudmenas natūralių pievų bei ganyklų;

46.1.5. neleidžiama keisti hidrologinio režimo;

46.1.6. draudžiama naudoti trąšas, pesticidus ir kitus chemikalus;

46.1.7. neleidžiama statyti statinių, nesusijusių su ekosistemų apsauga.

46.2. ekosistemas atkuriančio (rekuperacinio) ūkininkavimo agrarinių teritorijų reglamentas.

Pagal jį šiose teritorijose:

46.2.1. draudžiama naikinti esamą augalijos ir gyvūnijos įvairovę;

46.2.2. vykdomi specialūs gamtinio komplekso struktūros, kurią pakeitė ūkinė veikla, atkūrimo darbai;

46.2.3. skatinami savaiminiai renatūralizacijos procesai;

46.2.4. tikslingai formuojama specialioms funkcijoms pritaikyta artima natūraliai gamtinė aplinka.

47. Iš rekreacinių agrarinių nacionalinio parko teritorijų perspektyvios yra tik ekstensyvaus pritaikymo rekreacinės agrarinės teritorijos – vaizdingos paežerės ar paupiai (agroparkai). Jie aktyviai naudojami poilsiui, o lankytojai dažniausiai apsistoja pas vietos gyventojus.

Šiose teritorijose pagal bendrąjį reglamentą:

47.1. laikomasi bendrųjų aplinkosaugos reikalavimų;

47.2. vykdomi darbai, didinantys vietovės estetinį potencialą (išorinį patrauklumą). Tam tikslui pritaikomos specialios kraštovaizdžio architektūros priemonės;

47.3. gerinamos vietovės pažintinio eksponavimo galimybės;

47.4. didinami želdinių plotai.

48. Apsauginėse agrarinėse teritorijose pagal bendrąjį reglamentą:

48.1. rekomenduojama ir skatinama didinti miško želdinių plotą, žemėtvarkos projektais formuojama vietinių gamtinio karkaso elementų sistema;

48.2. saugomas išlikęs natūralus hidrografinis tinklas, būdingas reljefas;

48.3. leidžiama melioruoti dirbamą žemę, rekonstruoti esamą drenažą;

48.4. reguliuojamas tolesnis šių plotų užstatymas;

48.5. plėtojamas agrarinis turizmas, užtikrinama visų piliečių teisė laisvai prieiti prie vandens telkinių, nustatytų poilsio vietų ir saugomų gamtinių bei kultūrinių kraštovaizdžio objektų.

49. Nustatyti šie specialieji apsauginių agrarinių teritorijų tvarkymo reglamentai:

49.1. bendrojo apsauginio ūkininkavimo agrarinių teritorijų reglamentas. Jis apskritai atitinka bendrąjį reglamentą ir taikomas nuo stambesnių vandens telkinių nutolusioms, apsaugines (ypač buferines) funkcijas atliekančioms agrarinėms teritorijoms, esančioms daugiausia takoskyrų juostose, kuriose ūkininkaujama nepažeidžiant bendrųjų apsauginių gamtinio karkaso teritorijų interesų. Tvarkymo kryptis – sukurti ir išsaugoti produktyvias agroekosistemas, kartu užtikrinti gamtinio kraštovaizdžio stabilumą;

49.2. specializuoto apsauginio ūkininkavimo agrarinių teritorijų reglamentas. Jame numatyti papildomi specialieji reikalavimai, taikomi konkrečiais (vandenų, laukų, inžinerinių komunikacijų, kultūrinių kompleksų ir kitų objektų) apsaugos tikslais;

49.3. vandenų ir laukų apsaugos agrarinių teritorijų reglamentas. Jis papildo Specialiąsias žemės ir miško naudojimo sąlygas šiomis nuostatomis:

49.3.1. rekomenduojama ir skatinama ekologinė žemdirbystė;

49.3.2. draudžiama statyti stambias fermas (daugiau kaip 50 galvijų), šiltnamius (daugiau kaip 60 kv. metrų), trąšų, chemikalų ar naftos produktų sandėlius (daugiau kaip 10 tonų), technikos aikštes, degalines, pramonės įmones, rengti sąvartynus;

49.3.3. natūralios pievos ir ganyklos netręšiamos.

50. Ūkinėse agrarinėse teritorijose plėtojamas esamas tradicinis žemės ūkis, iš esmės nekeičiantis susiklosčiusios agrarinio kraštovaizdžio struktūros.

51. Konkrečios žemės ūkio paskirties teritorijų detalaus tvarkymo priemonės numatomos žemės valdų žemėtvarkos projektuose arba specialiuose draustinių planuose.

Kitokios paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų reglamentai

52. Nacionalinio parko teritorijoje yra šios kitokios paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos: gyvenamosios paskirties, rekreacinės paskirties, eksploatacinės paskirties ir pramoninės – komunalinės paskirties.

53. Gyvenamosios paskirties zonos – tai miestų, miestelių ir kompaktiškai užstatytų kaimų teritorijos. Nustatyti šie jų tvarkymo reglamentai:

53.1. konservacinio prioriteto miestelių ir kaimų (toliau vadinama – gyvenvietės);

53.2. rekreacinio prioriteto gyvenviečių ar jų dalių;

53.3. apsauginio prioriteto gyvenviečių ar jų dalių;

53.4. ūkinio prioriteto gyvenviečių ar jų dalių.

54. Konservacinio prioriteto gyvenvietėse ar jų dalyse taikomi:

54.1. atkuriamojo (regeneracinio) tvarkymo reglamentas, pagal kurį:

54.1.1. vykdomi regeneravimo, restauravimo ir konservavimo darbai, užtikrinantys, kad etnoarchitektūros vertybės bus išsaugotos kopijomis ir autentiškos;

54.1.2. draudžiama kokia nors statyba, pažeidžianti gyvenvietę kaip vientisą architektūrinį erdvinį kompleksą ir jos tradicinius ryšius su gamtos aplinka;

54.1.3. tvarkymo darbai vykdomi tik pagal detaliuosius planus, numatančius konkrečias architektūrinio regeneravimo, restauravimo ir konservavimo bei aplinkos formavimo priemones;

54.2. atnaujinamojo (renovacinio) tvarkymo reglamentas, pagal kurį:

54.2.1. vykdomi renovavimo, dalinio restauravimo ir rekonstravimo darbai – užtikrinamas tradicinės architektūros išsaugojimas imitacijomis su nedidele kopijų (kartais ir inovacijų) priemaiša;

54.2.2. neleidžiama keisti tradicinio bendro gyvenvietės vaizdo ir jos vizualinių ryšių su aplinka;

54.2.3. nekeičiamas esamas užstatymo pobūdis (tiek statant naujus, tiek ir rekonstruojant senus pastatus), taip pat būtina išlaikoma neužstatyta artima erdvė aplink gyvenvietes, orientuojamasi į mažaaukščius (paprastai vieno aukšto) su dvišlaičiu stogu, stačiakampio plano (1: 2-1: 2,5) pastatus, imituojančius arba kopijuojančius tradicinę regioninę architektūrą;

54.2.4. išsaugomi gyvenvietės želdiniai, ypač ne vaismedžiai;

54.2.5. visomis galimomis priemonėmis (perdažant, formuojant želdinius ir panašiai) mažinamas neigiamas vizualinis šiuo metu tokiose gyvenvietėse atsiradusių kosmopolitinės architektūros pastatų poveikis;

54.3. pertvarkomojo (rekonstrukcinio) tvarkymo reglamentas, pagal kurį:

54.3.1. vykdomi rekonstravimo ir renovavimo darbai, užtikrinantys urbanistiniu požiūriu vertingo gatvių tinklo ar kitų planinės struktūros elementų išsaugojimą;

54.3.2. architektūrinis tvarkymas orientuojamas į būdingą architektūrinių inovacijų bei imitacijų komplekso formavimą;

54.3.3. detaliuosiuose planuose prireikus numatoma restauruoti ar užkonservuoti kai kuriuos pastatus;

54.4. profesionalią įtaką ribojančio (etnokultūrinio eksperimento) tvarkymo reglamentas, pagal kurį:

54.4.1. eksperimento tvarka paliekama savaiminė, natūrali kaimiškos etnoarchitektūros plėtotė;

54.4.2. kiek įmanoma (pagal žmonių saugumo ir statybos sanitarines higienos normas) ribojamas profesionalusis architektūrinis reguliavimas;

54.4.3. vykdomi laisvos statybos raidos tyrimai (monitoringas).

55. Rekreacinio prioriteto gyvenvietėse ar jų dalyse taikomi:

55.1. rekreacinių gyvenviečių ekstensyvaus tvarkymo reglamentas, pagal kurį:

55.1.1. išlaikomas esamas užstatymo pobūdis, tradicinė kaimiška aplinka;

55.1.2. vykdomos priemonės (daugiausia renovacinės), padedančios gerinti poilsio sąlygas;

- 55.1.3. leidžiama pertvarkyti sodybas, kad jos tiktų poilsiauti;
- 55.2. rekreacinių gyvenviečių intensyvaus tvarkymo reglamentas, pagal kurį:
 - 55.2.1. galima tikslingai keisti esamą užstatymo pobūdį;
 - 55.2.2. tvarkomos sodybos, naujos statybos turi iš esmės gerinti poilsio sąlygas ir aplinkos komfortą (daugiausia rekonstrukcinėmis priemonėmis);
 - 55.2.3. leidžiama pertvarkyti sodybas, kad jos tiktų poilsiauti.
- 56. Apsauginio prioriteto gyvenvietėse ar jų dalyse taikomi:
 - 56.1. sugriežtinto geoekologinio reguliavimo gyvenviečių tvarkymo reglamentas, pagal kurį:
 - 56.1.1. vykdomos priemonės, užtikrinančios gyvenviečių ekologinę kokybę, ekologinės būklės gerinimą, bendrą aplinkos geoekologinio stabilumo išsaugojimą ir palaikymą;
 - 56.1.2. saugomi ir plečiami gyvenviečių ir jų artimosios aplinkos želdiniai;
 - 56.2. sugriežtinto vizualinio reguliavimo gyvenviečių tvarkymo reglamentas, pagal kurį:
 - 56.2.1. išsaugomas esamas gyvenviečių vizualinis pobūdis, nekeičiamas užstatymo aukštingumas;
 - 56.2.2. didinamas erdvinės kraštovaizdžio struktūros raiškumas, ypač šiuo požiūriu reikšmingose vizualinės apsaugos teritorijose;
 - 56.2.3. atkuriamos ir formuojamos tradicinės būdingos erdvės.
- 57. Ūkinio prioriteto gyvenvietėse ar jų dalyse taikomi:
 - 57.1. pasyvaus (ekstensyvaus) tvarkymo ūkinių gyvenviečių tvarkymo reglamentas, pagal kurį:
 - 57.1.1. palaikomas bendras susiformavęs užstatymo pobūdis ir urbanistinė struktūra;
 - 57.1.2. vykdant statybas, radikaliai nepertvarkoma aplinka, apsiribojama daugiausia renovacinėmis priemonėmis;
 - 57.2. aktyvaus (intensyvaus) tvarkymo ūkinių gyvenviečių tvarkymo reglamentas, pagal kurį:
 - 57.2.1. rekomenduojama iš esmės keisti užstatymo pobūdį;
 - 57.2.2. vykdant statybas, taikomos radikalių rekonstrukcinių priemonių.
- 58. Rekreacinės paskirties zonos – tai teritorijos, skiriamos poilsiui ir turizmo infrastruktūrai plėtoti ir tvarkomos pagal subnatūralios (neurbanizuojamos) aplinkos rekreacinių teritorijų reglamentą:
 - 58.1. formuojama tik minimali rekreacinė infrastruktūra, išsaugoma kuo natūralesnė gamtinė aplinka;
 - 58.2. draudžiamos priemonės, mažinančios estetinę aplinkos patrauklumą;
 - 58.3. įrengiamos vasaros stovyklavietės, autoturistų sustojimo aikštės, maudyklės ir minimali rekreacinė įranga.
- Rekreacinės paskirties teritorijų įrengimo darbai vykdomi pagal detaliuosius planus.
- 59. Eksploatacinės paskirties zonos – tai gavybai naudojamų nerūdinių statybinių medžiagų karjerų ir durpynų teritorijos, kurios tvarkomos pagal kasybos, naudingųjų iškasenų eksploatavimo technologinius, infrastruktūros, rekultivavimo, apželdinimo ir rekreacinių vandens telkinių įrengimo reikalavimus.
- Naujų kasybai skirtų teritorijų nacionaliniame parke nenumatoma.
- 60. Pramoninės-komunalinės paskirties zonos – tai nedidelių pramonės arba komunalinio ūkio įmonių teritorijos. Jos tvarkomos tik pagal kitų jų atliekamų funkcijų technologinius bei infrastruktūrinius reikalavimus, Specialiąsias žemės ir miško naudojimo sąlygas. Tokių gamybinių kompleksų veikla turi būti derinama su nacionalinio parko interesais ir griežtai kontroliuojama.
- Kurti naujų pramoninės-komunalinės paskirties zonų nacionaliniame parke nenumatoma.

VANDENŲ FONDO (VANDENS ŪKIO PASKIRTIES) ŽEMĖS KRAŠTOVAIZDŽIO TVARKYMO ZONŲ REGLAMENTAI

- 61. Nacionalinio parko teritorijoje yra šios vandenų fondo tvarkymo zonos:
 - 61.1. ekosistemas saugančių vandenų;

- 61.2. rekreacinių vandenų;
- 61.3. bendrojo naudojimo (bendrosios apsaugos) vandenų.
- 62. Ekosistemas saugančių vandenų zonoje pagal bendrąjį reglamentą:
 - 62.1. draudžiama veikla, galinti pakenkti hidroekosistemų stabilumui;
 - 62.2. draudžiama naikinti saugomus vandenų biotos objektus ar daryti įtaką jų kaitai;
 - 62.3. ribojamas žuvininkystės intensyvumas; gali būti uždrausta vandens rekreacija, neigiamai veikianti saugomų objektų būklę ir jų atsparumą;
 - 62.4. vykdomos ir skatinamos priemonės vandens telkinių ekosistemų stabilumui palaikyti.
- 63. Nustatomi dvejopi ekosistemas saugančių vandenų zonų tvarkymo reglamentai:
 - 63.1. išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo ekosistemų apsaugos reglamentas. Jis apskritai atitinka bendrąjį reglamentą ir paprastai taikomas gamtinių bei kompleksinių draustinių teritorijose;
 - 63.2. atkuriančio (rekuperacinio) ūkininkavimo ekosistemų apsaugos reglamentas. Jis taikomas resursinės apsaugos vandenyse arba vandens telkiniuose, kurių hidrobiocenozės dėl žmogaus ūkinės veiklos buvo paveiktos degradacijos procesų. Čia būtina parengti ir vykdyti specialias vandenų ekosistemų atkūrimo programas.
- 64. Rekreacinių vandenų zonose pagal bendrąjį reglamentą:
 - 64.1. pirmenybė teikiama rekreaciniam vandens telkinių ar jų dalių naudojimui – formuojama komfortiška aplinka numatytų rūšių vandens rekreacijai;
 - 64.2. atliekami reikiami techniniai darbai, pakrantė paruošiama rekreaciniam naudojimui;
 - 64.3. neleidžiama vykdyti priemonių, mažinančių vandens telkinio rekreacinį potencialą.
 Rekreacinių vandenų zonose taikomas ekstensyvaus rekreacinių vandenų tvarkymo reglamentas. Jis atitinka hidroparkų formavimo principus ir palaiko sąlygiškai natūralias akvatorijas, jos neperkraunamos inžineriniais įrenginiais.
- 65. Bendrojo naudojimo (bendrosios apsaugos) vandenų zonai nustatyti šie reglamentai:
 - 65.1. ekstensyvaus ūkininkavimo bendrojo naudojimo vandenų tvarkymo reglamentas, pagal kurį:
 - 65.1.1. draudžiama pertvarkyti vandens lygį, kranto liniją ar vagą;
 - 65.1.2. ribojamas veiklos intensyvumas, neleidžiama keisti vandens telkinio bendrojo pobūdžio;
 - 65.2. intensyvaus ūkininkavimo bendrojo naudojimo vandenų reglamentas, atitinkantis bendrąją šalyje nustatytą atvirųjų vandens telkinių naudojimo tvarką, užtikrinančią jų, kaip gamtinio karkaso elementų, ir svarbiausių ekokompensacinių funkcijų išsaugojimą.
- 66. Konkrečios vandens telkinių tvarkymo priemonės numatomos specialiuosiuose vandentvarkos planuose ir kituose atitinkamuose dokumentuose.
- 67. Pagal nustatytus nacionaliniam parkui kraštovaizdžio tvarkymo zonų reglamentus tvarkomi šie kompaktiški miesteliai ir kaimai:
 - 67.1. tikslinės konservacinės paskirties – muziejus (skansenas) Trasninko kaimas;
 - 67.2. konservacinio prioriteto:
 - 67.2.1. pagal atkuriamojo (regeneracinio) tvarkymo reglamentą – Dubininkas, Kašėtos, Musteika, Zervynos ir Žiogeliai;
 - 67.2.2. pagal atnaujinamojo (renovacinio) tvarkymo reglamentą – Česukai, Kasčiūnai, Lankininkai, Liškiava, Lynežeris, Maksimai, Mančiagirė, Marcinkonys (senoji dalis), Mardasavas I-II, Margionys, Merkinė (centrinė dalis), Paūliai, Rudnelė, Trakiškiai, Viršurodukis, Žiūrai, Apsingė ir Subartonys;
 - 67.2.3. pagal pertvarkomojo (rekonstrukcinio) tvarkymo reglamentą – Merkinė (vidurinė dalis);
 - 67.2.4. pagal profesionalią įtaką ribojančio (etnokultūrinio eksperimento) tvarkymo reglamentą – Šunupis.
 - 67.3. rekreacinio prioriteto – pagal rekreacinių gyvenviečių ekstensyvaus tvarkymo reglamentą – Dubaklonis, Jonionys, Maksimonys, Puvočiai ir Lizdai;
 - 67.4. apsauginio prioriteto:

67.4.1. pagal sugriežtinto geoekologinio reguliavimo gyvenviečių tvarkymo reglamentą – Darželiai, Gudeliai, Roduka, Ucieka ir Žeimiai;

67.4.2. pagal sugriežtinto vizualinio reguliavimo gyvenviečių tvarkymo reglamentą – Merkinė (periferinė dalis);

67.5. ūkinio prioriteto:

67.5.1. pagal pasyvaus (ekstensyvaus) tvarkymo ūkinių gyvenviečių tvarkymo reglamentą – Bingeliai, Mardasavas III, Noruliai ir Panara;

67.5.2. pagal aktyvaus (intensyvaus) tvarkymo ūkinių gyvenviečių tvarkymo reglamentą – Marcinkonys (naujoji dalis).

NEATIDĖLIOTINŲ DARBŲ PROGRAMA

68. Darbai nacionalinio parko teritorijoje kiekvienais metais vykdomi pagal planavimo schemoje numatytą kasmetinių neatidėliotinių organizacinių bei tvarkomųjų darbų, suskirstytų veiklos sritimis, programą.
